

Notat i forlængelse af besvarelse af spørgsmål nr. 116-118 af 28. oktober 2021 fra Folketingets Retsudvalg (REU alm. del) stillet efter ønske fra Rosa Lund (EL).

Højesteret afsagde den 15. oktober 2021 en kendelse, som fastslog, at den disciplinærstraf, som kriminalforsorgen havde ikendt en konkret indsat i medfør af straffuldbyrdelsesloves § 67, nr. 7, var et uforskyldt indgreb under henvisning til, at sigtelsen mod den pågældende efterfølgende blev påtaleopgivet af anklagemyndigheden, hvorfor sagen ikke kunne føres igennem til fældende straffedom.

Ved besvarelse af 24. november 2021 af spørgsmål nr. 116 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg oplyste Justitsministeriet, at der fortsat pågik overvejelser om de nærmere konsekvenser af Højesterets kendelse. Justitsministeriet oplyste endvidere, at ministeren ville orientere Folketingets Retsudvalg, når overvejelserne var afsluttet.

Overvejelserne om konsekvenserne af kendelsen er nu afsluttet.

På baggrund af Højesterets kendelse har kriminalforsorgen igangsat følgende tiltag:

1. Genoptagelse af disciplinærsager, som er afgjort efter hidtidig praksis

I anledning af Højesterets kendelse er det kriminalforsorgens vurdering, at kriminalforsorgen har pligt til at genoptage de sager, hvor indsatte er ikendt en disciplinærstraf i medfør af straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7, men hvor samme forhold ikke har ført til en straffældende dom, herunder f.eks. på grund af anklagemyndighedens senere påtaleopgivelse.

Det er kriminalforsorgens opfattelse, at det vil være forbundet med betydelige administrative vanskeligheder, hvis kriminalforsorgen af egen drift skulle identificere og genoptage de sager,

der vil skulle genoptages i lyset af Højesterets kendelse. Det er via datatræk i kriminalforsorgens klientsystem alene muligt at identificere de sager, der er afgjort i medfør af den pågældende bestemmelse, men ikke hvilke af disse sager, der ikke har medført en straffældende dom. Hvis kriminalforsorgen vil skulle genoptage de relevante sager af egen drift, vil det således forudsætte en ressourcekrævende manuel gennemgang af flere tusinde sager for at identificere og genoptage sagerne. Heraf vil ca. 4.700 sager om disciplinærstraf være afgjort inden for den tidsperiode, der gør den pågældende berettiget til erstatning, såfremt indgrebet vurderes at være uforskyldt. Kriminalforsorgen vil derfor ikke genoptage tidligere afgjorte sager af egen drift, men vil i stedet genoptage sagerne efter anmodning.

I de tilfælde, hvor en sag kan søges frem efter oplysninger baseret på hukommelse eller lignende, vil kriminalforsorgen dog genoptage den pågældende sag af egen drift.

2. Orientering af nuværende og tidligere indsatte

Kriminalforsorgen vil informere offentligheden generelt om nuværende og tidligere indsattes mulighed for at få deres tidligere afgjorte sager genoptaget. Det vil ske ved opslag på alle kriminalforsorgens matrikler og på kriminalforsorgens hjemmeside.

2. Erstatning

Såfremt sagen efter genoptagelsen helt eller delvist omgøres, vil den tidligere ikendte disciplinærstraf eller dele heraf som udgangspunkt anses for et uforskyldt indgreb, som den indsatte kan få erstatning for i medfør af straffuldbyrdsloven. Der vil ved opslagene på kriminalforsorgens matrikler og hjemmeside ligeledes blive orienteret om muligheden for at få tilkendt erstatning

3. Forældelse

Efter de almindelige forældelsesregler forældes krav på erstatning 3 år efter tidspunktet for skadens indtræden.

Forældelsen kan i visse tilfælde suspenderes, dvs. at fristen først begynder at løbe på et senere tidspunkt. Det gælder, hvis fordringshaveren (dvs. den der har krav på erstatning) var ubekendt med fordringen (dvs. ret til erstatning) eller skyldneren. I sådanne tilfælde begynder

forældelsesfristen først at løbe fra det tidspunkt, hvor fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab hertil.

Der gælder endvidere en absolut forældelsesfrist, hvorefter forældelsen altid indtræder senest 10 år (eller 30 år, hvis kravet vedrører personskade) efter den skadevoldende handlingens ophør.

Ved sagsbehandlingen af de pågældende erstatningskrav anvendes som udgangspunkt forældelseslovens almindelige 3-årige forældelsesfrist. Det betyder, at et krav om erstatning som udgangspunkt er forældet, hvis der på tidspunktet for anmodning om erstatning er gået mere end 3 år siden skadens indtræden.

Der kan dog være sager, hvor forældelsen har været suspenderet. Dette gælder i de sager, hvor den indsatte ikke har været klar over, at vedkommende har været udsat for et uforskyldt indgreb. I sådanne tilfælde løber den 3-årige forældelsesfrist fra det tidspunkt, hvor den indsatte fik eller burde have fået kendskab til, at den pågældende havde været udsat for et uforskyldt indgreb og som følge heraf fået et erstatningskrav.

I sådanne tilfælde er det direktoratets vurdering, at den indsatte først har været klar over, at vedkommende har været udsat for et uforskyldt indgreb og som følge heraf fået et erstatningskrav, på det tidspunkt, hvor der blev truffet afgørelse om påtaleopgivelse m.v.

På denne baggrund må forældelsesfristen anses for suspenderet i tidsrummet fra skadens indtræden og frem til tidspunktet for afgørelse om f.eks. påtaleopgivelse. Forældelsesfristen på 3 år løber således fra dette tidspunkt.

I alle tilfælde gælder der dog en absolut forældelsesfrist, uanset at den indsatte ikke har været klar over, at der har været tale om et uforskyldt indgreb. Den absolutte forældelsesfrist kan ikke suspenderes og regnes fra den skadevoldende handlingens ophør.

Der vil være tale om en konkret vurdering af, hvorvidt en anmodning, som indgives mere end 3 år efter afgørelsen om påtaleopgivelse, men inden den absolutte forældelsesfrists udløb, skal realitetsbehandles.

Frist for fremsættelse af krav om erstatning

Ud over reglerne om forældelse vil den almindelige frist på 2 måneder i § 108 for fremsættelse af krav om erstatning være gældende. Dette betyder, at anmodning om erstatning under alle omstændigheder skal være indgivet 2 måneder efter, at de indsatte vejledes om, at der nu er mulighed for at anmode om erstatning. Denne vejledning vil i relation til allerede foretagne indgreb, som det fremgår af ovenstående, ske i form opslag på institutionernes opslagstavler og på kriminalforsorgens hjemmeside.

4. Praksis efter Højesterets kendelse og udvidelse af hjemmelsgrundlag

Kriminalforsorgen vil justere praksis for ikendelse af disciplinærstraf i overensstemmelse med Højesterets kendelse.

Uanset at for eksempel vold og trusler ofte kan straffes efter straffeloven, er der – uafhængigt af straffeloven – også tale om meget grove disciplinære forseelser i strid med kriminalforsorgens interne regler for adfærd. Det kan ikke accepteres, at de indsatte udviser truende eller voldelig adfærd i kriminalforsorgens institutioner, og der er derfor et behov for at ikende en effektiv og mærkbar disciplinær sanktion. Dette kan også begrundes i det præventive hensyn i forhold til at sætte rammerne for opførsel og undgå fremtidige episoder.

De groveste disciplinære forseelser, herunder vold, truende adfærd og besiddelse af euforiserende stoffer, vil i praksis oftest være forhold, hvor der også skal ske politianmeldelse, fordi de kan være straffelovsovertrædelser, og derfor skal de – som minimum - ikendes efter straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7. Forholdene vil dog typisk også have en karakter, der falder under enten § 67, nr. 8 eller nr. 9 om overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren eller af kriminalforsorgsområdet. Disciplinærstraf efter § 67, nr. 8, kan f.eks. være besiddelse af ulovlige genstande, mens § 67, nr. 9, anvendes ved overtrædelse af institutionernes husorden, herunder navnlig ved upassende adfærd og sprogbrug.

Ikendelse af disciplinærstraf skal derfor i sager, hvor det er relevant ud fra sagens konkrete omstændigheder, ske med henvisning til både straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7, og enten § 67, nr. 8 eller § 67, nr. 9.

Skulle gerningsindholdet i § 67, nr. 7, falde bort på grund af påtaleopgivelse mv. af straffesagen, vil en disciplinærstraf ikendt efter § 67, nr. 8 eller nr. 9, som udgangspunkt kunne fastholdes med en lavere sanktion til følge.